

İLKÖĞRETİM 4 VE 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEKİ YAPILANDIRMACI ETKİNLİKLERE YÖNELİK TUTUMLARI (Afyonkarahisar İl Örneği)

Gürbüz OCAK^[*]

Gülbahar KUŞ^[**]

Seçil KÜÇÜKILHAN^[***]

ÖZET

Problem Durumu: 2005 yılında yenilenen ilköğretim programında yapılandırmacı anlayışla beraber öğrenme ortamlarında yeni etkinlikler de yer almıştır. Programın gerektirdiği bu etkinliklerin ne kadar bilindiğini, öğrencilerin bu etkinliklerden hoşlanıp hoşlanmadığını belirlemeye yönelik çalışmalara ihtiyaç vardır. Ayrıca, öğrencilerin kendilerini bu etkinlikleri aktif olarak gerçekleştirmede ne denli hazır olduğu ve etkinlikler için zamanlarının yeterli olup olmadığı konusundaki fikirlerinin bilinmesi, üzerinde durulması gereken kavramlar haline gelmiştir.

Araştırmanın Amacı: Yapılandırmacılığa uygun olarak Sosyal bilgiler derslerinde kullanılan kavram haritaları, öz ve grup değerlendirme, drama gibi etkinliklere yönelik 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin tutumlarını incelemektir.

Araştırmanın Yöntemi: Tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilen araştırmanın çalışma evrenini, Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler; örneklemini ise devlet okulları ile özel okullar arasından küme örnekleme yolu ile seçilen öğrenciler oluşturmaktadır. Yapı geçerliği faktör analizi ile belirlenen tutum ölçeğinde alt boyutları yeterli derecede ölçmeyen maddeler çıkarılarak cinsiyet, okul türü, yerleşim birimi ve sınıf seviyeleri açısından farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla da testi yapılmıştır.

[*] Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı

[**] Sınıf Öğretmeni, Gürbüz İlköğretim Okulu

[***] Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi

Bulgular ve Sonuçlar: Öğrencilerin öz değerlendirme formu, Grup değerlendirme formu, internet araştırmaları, öykü tamamlama etkinlikleri, proje ödevleri, karikatür kullanımının gerekliliği ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip olduğu fakat Tanılayıcı dallanmış ağaç, Kavram Haritaları, Tablo içeren etkinlikler, Proje ödevleri ve Karikatür kullanımını sevdiğini söyleyebilir. Gezi-gözlem etkinliklerine ilişkin çelişkili sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmanın boyutlarını oluşturan ilgi, uygulama ve güven; cinsiyet açısından kız öğrenciler lehine; ilgi boyutu devlet okulunda öğrenim gören öğrenciler lehine çıkmıştır. Uygulamada anlamlı bir sonuç elde edilmemiştir.

Öneriler: Bazı yapılandırmacı etkinliklerden öğretmenlerin ve öğrencilerin yeterli bilgileri olmadığı görülmüştür. Bu konuda öğretmenler ve öğrenciler bilgilendirilmelidir. Ayrıca öğrencilerin dikkatini çekecek, yaparken eğlenebilecekleri ve günlük hayatlarında da kullanabilecekleri etkinliklere yer verilmelidir. Öğrencilere yapılandırmacı etkinliklerin eğlenerek öğreten yönünün olduğunu fark etmelerini sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Yapılandırmacılık, Sosyal Bilgiler, Yapılandırmacı etkinlikler

Primary 4th And 5th Class Students' Attitude on Constructivist Activity Which is Used in Social Science Lessons and Social Science's Textbooks (Samples of Afyonkarahisar)

ABSTRACT

Problem Statement: Renovated 2005 elementary school program with constructivist approach, new activities took place in learning environment . The studies that the requirements of the program needed to determine that how much students know and students' likes and dislikes these activities. In addition, the students' level of awareness in these activities actively achieving themselves and the ideas of students about enough time to these activities to become important concepts.

Research Purpose: This study has been done in order to find out 4th and 5th grade students' attitudes towards constructivist activities such as concept maps, self and group assessment, drama etc. that are used in social sciences lessons.

Methods: In this study, which is carried out by using scanning model, the students attending public elementary schools at Afyonkarahisar Province National

Education Directorate constitute the universe of the survey of this study carried out by using scanning model, the students selected through cluster sampling from public and private schools constitute the sample. In attitude scale, identified by factor analysis of construct validity, sections that can not measure sub-dimensions adequately have been subtracted and then T-test has been applied. test has also been applied for the purpose of clarifying if there is any difference in sex, school type, settlement, grade levels.

Findings/Results: According to the results of this research, it can be said that students have negative thoughts about the use of self- evaluation form, group evaluation form, internet research, story completion activities, Project but have positive thoughts Diagnostic branched tree, Concept Maps, Tables containing the events, project assignments the necessity of using Cartoon. Contradictory result related to travel-monitoring activities are acquired. Interest, practice and confidence which form the dimension of research are in favor of female Students; the dimension of interest is in favor of students who study in public schools. In the application has not been a significant result.

Recommendations: It is found that some of the teachers and students do not have enough information about constructivist activities. Teachers and students should be informed on this subject. In addition, teachers should spare time to some attractive activities that students will enjoy while doing and that they can use in their daily lives. Studies should be carried out which will noticed to student the funny direction of constructivist activities

Keywords: Constructivism, Social Sciences, Constructivist Activity

1.GİRİŞ

Toplumların ve bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması eğitim programları aracılığıyla olmaktadır. Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumlarının en önemli uğraşlarından biri olmuştur. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri bir program çerçevesinde yürütülür. Okulda öğrenciye hangi davranışlarının nasıl kazandırılacağı eğitim programlarında yer alır. Bu nedenle eğitimin niteliği büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır (Çetin, 2009). Programların çağın gereklerine uygun olarak bireyin ihtiyaçlarını giderecek şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Bu nedenle 1924 yılında Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar geçen zamanda eğitim programları birçok değişikliğe uğramıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen öğretim programlarının, bireyin nasıl anladığını ve öğrendiğini açıklayan yapılandırmacı kuramın felsefinde de yer aldığı gibi; öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayan bir rotaya doğru yöneldiği görülmektedir. Dünya da yaşanan gelişmelere paralel olarak, öğretim programlarında davranışçı yaklaşımdan öte öğrenci merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayışın kabul gördüğü dikkat çekmektedir.

Öğrenme felsefesi olarak yapılandırmacılık 18. yüzyılda insanların kendi kendilerine ne yapılandırırlarsa onu anlayabildiklerini söyleyen felsefeci Giambastista Vico'nun çalışmalarına kadar uzanır. Immanuel Kant daha sonraları bu fikri geliştirerek, bilgiyi almada insanoğlunun pasif olmadığını ifade etmiştir. Birçok felsefeci ve eğitimci bu fikirler üzerinde çalışmıştır. Ancak yapılandırmacılığın ne olduğuna, ne içerdiğine yönelik açık bir fikir geliştirmek için ilk önemli girişimler Piaget ve John Dewey tarafından yapılmıştır (Cheek,1992, akt: Özden,2003). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında öğrenme, bireyin zihninde oluşan bir süreçtir. Bu durumda birey, dışarıdan gelen uyarıcıların sadece pasif bir alıcısı değil, aynı zamanda aktif olarak sürece katılan özümleyicisidir. Birey özümleme yaparak davranış oluşturur. Bireyin ön öğrenmelerine dayalı olarak kendi bilgisini oluşturması ve geliştirmesi, etkin olarak sorgulaması, problem çözmesi ve derinlemesine kavraması yapılandırmacı öğrenmenin bir sonucu olarak açıklanır (Yurdakul, 2008; Karadağ, Deniz, Korkmaz ve Deniz, 2008; Yetkin ve Daşcan, 2006).

Yapılandırmacı kuramın da etkisiyle ilkokul ve ortaokul mantığına göre düzenlenmiş olan parçalı program anlayışı yerine, programlar sekiz yıllık kesintisiz ilköğretime uygun hale getirilmiştir. Dersler sınıf seviyelerine göre kavram analizine tabi tutulduğu gibi, dersler arası karşılaştırmalar yapılmış ve tüm dersler birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Davranış ifadesi yerine bilgi, beceri, anlayış ve tutumu içeren kazanım ifadesi kullanılmıştır. Programlar, etkinlikler ile zenginleştirilerek daha çok öğrenci merkezli hâle getirilmiştir. Ölçme ve değerlendirmede sonuçla birlikte süreci de dikkate alan bir anlayış benimsenmiştir. Türkçe'ye duyarlılık, tüm derslerin ana becerisi hâline getirilmiştir (Çetin, 2009).

Yenilenen Sosyal Bilimler programında öğrencilerin, edindikleri kazanımlar sonunda; kişisel ve sosyal yeterliliklerini tanıyan, yeniliklere açık, etkili iletişim kurabilen, sorumluluk alabilen, başkalarına saygılı, işbirliğine açık ve kendilerine güvenen bireyler olarak yetişmelerini esas almıştır (Tüysüz, 2010). “İlköğretim

okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak” tanımlanan Sosyal Bilgiler dersinin amaçları demokratik vatandaşlık becerilerini uygulamaya imkân verecek şekilde öğretimin yapılandırmacı yaklaşıma göre tasarlanmıştır (Erden, 1998; Safran, 2004, akt: Kamber, 2007).

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı;

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak bireylerden beklenen niteliklerin gelişmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencilerin fiziksel, duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bir birey olarak yetişmesini amaçlar.
5. Milli kimliği merkeze alarak evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
6. Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal, kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
7. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bir birey olarak yetişmesini önemser.
8. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
9. Öğrencilerin, öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
10. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
11. Periyodik olarak öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar (Gülcan, Bayram, Kılıç ve Midilli, 2010).

Yukarıda sayılan maddelerden de anlaşılacağı üzere yeni program bireyin deneyim edinerek sosyal, evrensel, kültürel, fiziksel, duygusal gibi yönleriyle bir bütün olarak bilgi ve becerilerini geliştirmesine olanak sağlar.

Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin; toplumun, ülkesinin, kendisinin ve çevresinin, karşılaştığı problemleri düşünüp üstesinden gelebilmesini, hızlı bir bilgi

alış verişinin yaşandığı bilişim ve iletişim teknolojisinin okur-yazarlığını bilmesini amaçlamıştır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinde yapılandırmacı anlayışın ilkelerinden; öğrencinin, internet ağı ile tüm dünyadaki bilgi kaynaklarına anında nasıl ulaşabileceği, onlardan nasıl yararlanabileceği; olgu, kavram, ilke, genellemeleri nasıl etkili ve kolay öğrenebileceği ya da onları nasıl yorumlayabileceğini belirlemede yararlanır (İkiel ve Duman, 2002).

Sosyal yaşamda bilgi ve olguların üst üste sıralanıp depolanarak, ezberletilip öğrenilmesi ve öğretilmesi bir işe yaramamaktadır (İkiel ve Duman, 2002). Bilgiyi deneyimlere göre yorumlayıp yapılandırma, bilgi üzerinden mantıksal çıkarımlar yoluyla bilgiyi yaratma, bilgiyi etkin, üretken ve yararlı kullanmakta fayda görülmektedir. Bunu gerçekleştirmek için de daha anlamlı ve kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayan yapıcı öğretim etkinliklerinden yararlanılmasına gereksinim vardır.

Yapıcı öğrenme etkinlikleri gerçek yaşantılarla ilişkili olarak öğrenilir. Çocuğu sosyal yaşama etkin, üretken, öğrenme ve güdülenmişlik düzeyi yüksek ve sorumlu bir birey ve iyi bir yurttaş olarak hazırlamanın en önemli yollarından biri konunun günlük yaşamdaki etkinliklerle (görülen ve yaşanan olay, olgu vb.) bağlantısını kurarak öğretimi gerçekleştirmektir. Bu anlayış yapıcı öğrenme ve öğretme modelinin yaklaşımlarındandır. Bu yaklaşım, bilgiyi yapılandırma sürecine dair tüm gelişim ve değişimlerin farkında olmak demektir. Sosyal yaşama ait tüm süreci canlı olarak etkinliklere ve öğretime uyarlanması sağlanan derslerden biri sosyal bilgiler dersidir (İkiel ve Duman, 1998).

National Council for the Social Studies (NCSS, 1969; akt. Öztürk ve Baysal, 1998), demokratik bir toplum için sosyal bilgiler öğretiminin, aşağıdaki dört önemli faktör göz önünde bulundurularak yapılmasını önermiştir:

1. Sosyal Bilgiler öğretiminin nihaî amacı, arzu edilen yurttaşlıkla ilgili ve bireysel davranışlardır.
2. Bu davranışlar, insanların sahip olduğu değerler, ülküler, inançlar ve tutumlarla biçimlenmektedir.
3. Sırası ile bu özellikler, bilgi temeline dayanmalıdır.
4. Bilginin gelişmesi ve kullanımı için insanlar, gerekli bilgi ve becerilere gereksinim duyarlar (Öztürk ve Baysal, 1998). Sosyal Bilgiler öğretiminde bu dersin temel amacı ve vizyonu da dikkate alınmalıdır.

Sosyal Bilgilerin *temel amacı*, birbirlerine bağımlı, global bir dünya da, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneğini geliştirmek için genç

insanlara yardımcı olmaktadır (Tekindal ve diğerleri,2003). Onların geleceği öngörebilmesini, yurttaşlık görevlerini fark edebilmesini ve sahip olduğu vatandaşlık haklarını mantıksal süreçlerden geçirerek kullanabilmesini, sorumluluklarını bilinçli olarak yerine getirmesini sağlar.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının vizyonu, 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir (MEB, 2005, 50). Bu nedenle yapılandırmacı anlayışa göre düzenlenen Sosyal Bilgiler programında sosyal katılım, karar verme, empati, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, bilgi teknolojilerini kullanma, araştırma, gözlem, değişim ve sürekliliği algılama vb. gibi temel beceriler yer almaktadır.

2004-2005 yılında ilköğretim 1-5 Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve Matematik ders programları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılandırmacı anlayışa uygun olarak yeniden düzenlenmiş ve pilot uygulaması yapılmıştır. 2005-2006 yılında ise tüm yurttan uygulanmaya başlanmıştır. Uygulamaya geçen ve yapılandırmacı yaklaşıma dayanan yeni programda tematiklik, öğrenci merkezilik ve aktiflik ilkeleri ön planda tutulmuştur.

Benimsenen yapılandırmacılık akımının bir sonucu olarak ders programları, ders kitapları, öğretim stratejileri, öğretmen ve öğrencinin öğretim sürecindeki rolü değişmiştir. Yeni İlköğretim programının uygulamadaki başarısını etkileyen faktörlerden bazıları; öğretmenlerin, yöneticilerin program hakkındaki bilgi, beceri ve bakış açıları, velilerin programla ilgili tutum ve desteği, okulun fiziksel koşulları ile ders araç ve gereçleridir. Bu değişimlerden büyük ölçüde etkilenen ders kitapları da yeni yöntem ve tekniklere uygun olarak hem öğretim sürecinde hem de değerlendirmede etkinlikler açısından farklılaşmıştır. Bu farklılaşma öğretmen, öğrenci ve velilerin de eğitime yeni bir bakış açısı kazanmalarını gerektirdiğini beraberinde getirmiştir.

Etkinlik; hedef davranışlara ulaşma amacıyla öğrenme öğretme sürecini zenginleştiren ve öğrenmelerin kalıcılığını artıran sınıf içi-dışı faaliyetlerdir. Öğrenenler, bilgiyi yapılandırmada her konuya, alana ya da öğrenene göre düzenlenmiş olan farklı etkinliklerde yer alırlar (Şaşan, 2002). Yapılandırmacı anlayışın savunduğu

düşünceler çerçevesinde öğrenme ortamlarında, bireylerin çoklu bakış açısı kazanmalarına yardımcı olabilecek etkinliklere yer verilmelidir. Herhangi bir etkinliği uygulamadan önce, hangi konu ve öğrenme hedefleri için nasıl kullanılacağı, güçlü ve sınırlı yönleri ve diğer etkinlik türleriyle ilişkisi bilinmelidir. Aynı zamanda, yapılandırmacı öğrenme ortamlarında kullanılacak olan etkinliklerin seçiminde, öncelikle öğrenmenin merkezde olmasına dikkat edilmelidir (Fer ve Cırık, 2007).

Yenilenen ilköğretim programları ile Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yapılandırmacı etkinliklerin süreç boyutunda ne derece başarılı olunduğunun bilinmek istenmesi değerlendirme boyutunun nasıl olacağı sorusunu da beraberinde getirmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretimi sürecinde derinlemesine ve çok yönlü öğrenme etkinlikleri oluşturularak öğrencilerin her aşamada aktif olmaları sağlanmalı, öğrencilerin kendilerinin anlamı yapılandırmalarını destekleyecek ortamlar oluşturulmalıdır. Hyerle (1996) işbirliğine dayalı öğrenme, beyin fırtınası, kavram ağları ve haritaları, çoklu medya, internet ve gelişim dosyaları (portfolyo) hazırlamayı yapılandırmacı öğretim etkinlikleri olarak tanımlamıştır (Savaş, 2009). Bu amaçla da MEB tarafından hazırlanan öğrenci çalışma kitaplarında öğrencileri yapılandırmacı eğitimle yüz yüze getirecek tablo doldurma; bulmaca boşluk doldurma; resim, şekil ve şema çalışması; diyagram ve grafik okuma-hazırlama; görüşme-inceleme formu; okuma-yazma çalışmaları; resim yapma, afiş, poster hazırlama; öğrenci ürün dosyasına yer verilmiştir (Gülcan, vd., 2010). Başarıyı amaçlayan yapılandırmacı anlayış işlenecek konunun yapısına göre çevrenin esnek bir biçimde ayarlanabileceği görüşünü savunmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi gezi-gözlem etkinlikleri de bu amaca hizmet etmektedir. Bu anlayış proje, performans gibi etkinliklerde de kendini göstermektedir.

Eğitim öğretimin vazgeçilmez parçalarından biri olan etkinlikler öğrencilerin bilişsel yapılarını değiştirmeye ve öğrenmeye yardımcı olur. Bu yüzden öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde yapılandırmacılığa uygun etkinliklere yönelik tutumların öğrenilmesinin önemi “*İlköğretim 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki yapılandırmacı etkinliklere yönelik tutumları nasıldır?*” sorusunu anlamlı hale getirmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yapılandırmacı etkinliklere yönelik tutumlarını incelemektir.

Alt Amaçları

İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yapılandırmacı etkinliklere yönelik tutumlarında (ilgi, uygulama, güven boyutlarında) cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek.

İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yapılandırmacı etkinliklere yönelik tutumlarında (ilgi, uygulama, güven boyutlarında) okul türü açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek.

İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi ve Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yapılandırmacı etkinliklere yönelik tutumlarında (ilgi, uygulama, güven boyutlarında) okulların bulunduğu yerleşim birimleri (kasaba, merkez vs.) açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek.

İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yapılandırmacı etkinliklere yönelik tutumlarında (ilgi, uygulama, güven boyutlarında) sınıf seviyeleri açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmada genel tarama modeli benimsenmiştir. Karasar'ın (2009:79) belirttiği gibi genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Bu çalışmada, Afyonkarahisar ilindeki ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yapılandırmacı etkinliklere yönelik tutumları betimlenmeye çalışılmıştır.

2.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez ve kasaba ilköğretim okullarında öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem seçilirken; öncelikle farklı yerleşim birimlerinden (kent ve kırsal kesim), farklı okul türleri arasından, rastlantısal yolla ölçek uygulanacak okullar, belirlenen okullardan da farklı sınıf düzeylerinden rastgele olarak şubelerin belirlenmesi yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örneklemi oluşturan 266 öğrenci, yukarıda da belirtildiği gibi basit rastgele atama yöntemiyle belirlenmiştir. Bu öğrencilerin 151'i kız, 115'i erkektir. 171'i devlet okuluna, 95'i özel okula

gitmektedir. 162 tanesi il merkezinde, 104 tanesi kasabada öğrenim görmekte olup 132'si 4. Sınıf öğrencisi, 134'ü 5. Sınıf öğrencisidir.

3. 3 Veri Toplama Aracı ve Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgiler Ölçeği ve Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Tutum ölçeğinde yer alan maddelere; “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, “tamamen katılıyorum” arasında değişen likert tipi beşli bir dereceleme yapılmıştır.

Kişisel Bilgiler Ölçeği'nde bazı değişkenlere (cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi, yerleşim birimi) yer verilirken; Tutum Ölçeği'nde ise, öğrencilerin tutumlarını ortaya çıkarmak için 54 soruya yer verilmiştir.

Araştırmada kullanılacak olan veri toplama aracının maddeleri geliştirilirken öncelikle kaynak taraması yapılmış ve 54 soruluk tutum ölçeği 26 kişilik öğrenci grubuna uygulanmıştır. Öğrencilerden alınan dönütler doğrultusunda uzman görüşüne başvurularak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla yapılan ön testlerin sonuçlarına göre KMO değeri ,90; Barlett testi sonucu ($p= ,00$) anlamlı olarak bulunmuştur. Faktör analizi aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya getirerek ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tüm veri yapıları için uygun olmayabilir. Büyüköztürk'e (2009:126) göre, verilerin, faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett testi ile incelenebilir. KMO'nun 0,60'dan yüksek çıkması ve Barlett testinin anlamlı çıkması beklenir. Faktör analizi sonucu elde edilen faktör yük değerinin, 0,45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu sınır, 0,30'a kadar inebilir. Bu amaçla faktör yük değeri 0,40'tan küçük olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçekten 3 faktör elde edilmiştir. Bu aşamadan sonra yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha= .824$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Güvenirlik Analizleri

Faktör	Açıkladığı Varyans	Alfa
İlgi	19,285	0,732
Uygulama	13,108	0,751
Güven	12,143	0,775
Toplam	44.537	

Tablo 1’de verilen her bir alt boyutun varyans oranı sırasıyla yüzde 19,285, yüzde 13,108, yüzde 12,143 ve toplam 44.537’dir. Alfa katsayısı “İlgi” boyutu için 0,732, “Uygulama” boyutu için 0,751 ve “Güven” boyutu için 0,775’tir.

Ölçeğin genel güvenilirlik değeri (alfa) ise 0.82’dir. Özdamar, (2007)’ye göre, Alfa katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme kriterleri incelendiğinde; $0.00 \leq \alpha \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir; $0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir; $0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ ise oldukça güvenilir; $0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir. Bu verilere göre ölçeğin oldukça yüksek derecede güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Özdamar’a (1997) göre, alfa katsayısının 0,80- 1,00 arasında olması ölçme aracının yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Tutum ölçeğinin alt boyutlarından 1. Faktörün (İlgi) güvenilirlik katsayısı ($\alpha= 0,732$), 2. Faktörün (Uygulama) güvenilirlik Katsayısı ($\alpha= 0,751$), 3. Faktörün (Güven) güvenilirlik katsayısı ($\alpha= 0,775$) olarak bulunmuştur. Ölçeğin ilk üç boyutunu oluşturan bu faktörler güvenilirdir. Cronbach Alfa katsayısı ($\alpha=0,34$) olan 4. Faktördeki güvenilir olmayan iki madde çıkarılmış ve ölçek 3 faktörde incelenmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçekteki madde sayısı 23 olarak belirlenmiştir.

Veri girişinin ardından olumsuz maddelerin puanlaması tanımlanmış, toplam puan hesaplanması yapılarak betimsel istatistik hesaplarına geçilmiştir. Tutum ölçeğinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla ölçek maddelerine ilişkin olarak alt ve üst %27’lik gruplar arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için testi yapılmış ve fark anlamlı bulunduğundan atılan madde sayısında değişikliğe gidilmemiştir.

3. 4. Verilerin Çözümlemesi

Değerlendirme dağıtılan 300 ölçekten geri dönüşümü sağlanan toplam 266 tutum ölçeği üzerinde yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, öğrencilerin verdikleri cevapların puanlarını hesaplamak amacıyla tutum ölçeğinde yer alan maddelere; “kesinlikle katılmıyorum” için 1, “katılmıyorum” için 2, “kararsızım” için 3, “katılıyorum” için 4, “tamamen katılıyorum” için 5 puan verilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde, aritmetik ortalama, frekans, yüzde, faktör yükleri ve araştırmanın bağımsız değişkenleri (cinsiyet ve okul durumu) için testi istatistiki işlemleri kullanılmıştır. Çözümlemeler sonucunda elde edilen bulgular, 4.20–5.00 “Tamamen Katılıyorum”, 3.40–4.19 “Katılıyorum”, 2.60–3.39 “Kararsızım”, 1.80–2.59 “Katılmıyorum”, 1,00–1,79 “Tamamen Katılmıyorum” aralıkları temel alınarak yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE SONUÇLAR

Uygulanan tutum ölçeğinde öğrencilerden elde edilen veriler doğrultusunda analiz işlemleri yapılmış sonuçlar aşağıda verildiği gibi tablolaştırılmıştır. Tablo 2’de birinci boyutta, Tablo 3’te ikinci boyutta, Tablo 4’te ise üçüncü boyutta yer alan, maddelerden elde edilen verilerin; frekans, yüzdeler, faktör yükleri ve ortalama değerleri; Tablo 5’te cinsiyet, Tablo 6’da okul türü (devlet okulu ve özel okul), Tablo 7’de okulların bulunduğu yerleşim birimleri, Tablo 8’de sınıf seviyeleri (4. ve 5. sınıf)’ ne ilişkin T-Testi Sonuçları verilmiştir.

Tablo 2

Sosyal Bilgiler Yapılandırmacı Etkinliklere Yönelik Tutumlardan “İlgi” Boyutuna İlişkin Bulgular

İfadeler	FY	1	2	3	4	5	B	X	Sonuç
4. Öz değerlendirme formunu doldurmak sıklığıdır.	,44	f 104 % 39,2	f 58 % 21,9	f 43 % 16,2	f 30 % 11,3	f 30 % 11,3	f 1 % ,4	3,65	K
8. Grup çalışmalarında sorumluluk almak beni huzursuz eder.	,33	f 131 % 49,2	f 60 % 22,6	f 23 % 8,6	f 28 % 10,5	f 19 % 7,1	f 5 % 1,9	3,90	K
10. Grup öz değerlendirme formu ile yapılan eleştirileri dikkate almam.	,51	f 113 % 42,5	f 47 % 17,7	f 32 % 12,0	f 34 % 12,8	f 37 % 13,9	f 3 % 1,1	3,90	K
16. İnternette araştırma yapmak sıkıcıdır.	,51	f 107 % 40,2	f 49 % 18,4	f 38 % 14,3	f 32 % 12,0	f 36 % 13,5	f 3 % 1,1	3,92	K
17. Gezi gözlem etkinliklerine zaman ayırmak istemem.	,51	f 17 % 6,4	f 27 % 10,2	f 27 % 10,2	f 57 % 21,4	f 133 % 50,0	f 5 % 1,9	4,22	K
24. Gezi gözlem öğretici değildir.	,46	f 137 % 51,5	f 39 % 14,7	f 34 % 12,8	f 16 % 6,0	f 28 % 10,5	f 12 % 4,5	3,77	K
37. Öykü tamamlama etkinliklerin de kahramanların yaşadığı olayları anlamaya çalışmak beni sıkır.	,58	f 112 % 42,1	f 56 % 21,1	f 45 % 16,9	f 19 % 7,1	f 33 % 12,4	f 1 % 4	3,72	K
38. Röportaj yapmak için başkaları ile görüşme yapmaktan çekinirim.	,50	f 82 % 30,8	f 53 % 19,9	f 58 % 21,8	f 42 % 15,8	f 29 % 10,9	f 2 % 8	3,41	KR
44. Kendim de Proje ödevlerini yapacak cesaret bulamam.	,59	f 140 % 52,6	f 49 % 18,4	f 36 % 13,5	f 20 % 7,5	f 17 % 6,4	f - %	3,98	K
46. Karikatürün ders kitaplarında kullanımını anlamsız bulurum.	,53	f 31 % 11,7	f 25 % 9,4	f 55 % 20,7	f 63 % 23,7	f 86 % 32,3	f 6 % 2,3	3,48	KR
47. Ders kitabında ki etkinliklerin sayısı çok olduğundan hepsine zaman ayırmak istemem.	,53	f 86 % 32,3	f 57 % 21,4	f 49 % 18,4	f 41 % 15,4	f 27 % 10,2	f 6 % 2,3	2,42	K
49. Tanılayıcı dallanmış ağaç etkinliğinde ki kavramlar arasında bağlantı kurmaya çalışmak beni sıkır.	,54	f 30 % 11,3	f 30 % 11,3	f 53 % 19,9	f 51 % 19,2	f 67 % 25,2	f - %	2,24	KM

FY: Faktör Yüğü TK: Tamamen Katılıyorum(5) K: Katılıyorum(4) KR: Kararsızım(3) KM: Katılmıyorum(2) HK:Hiç katılmıyorum(2) B:Boş

Tablo 2'ye göre, “İlgi” boyutundaki maddelere verilen cevapların 8’i “katılıyorum”, 2’si “katılmıyorum”, 2 si ise “kararsızım” olarak bulunmuştur. Tutum Ölçeğinde yer alan 17 numaralı “Gezi gözlem etkinliklerine zaman ayırmak istemem.” Maddesine öğrencilerin %21,4’ü “katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir ancak, öğrencilerin bu maddeye verdiği yanıtların ortalaması incelendiğinde 4,22’lik ortalama ile “tamamen katılıyorum” aralığına denk gelmektedir. Verilen cevapların çoğunlukla olumsuz maddelerde “katılıyorum” seçeneğine denk gelmesi öğrencilerin öz değerlendirme, internet, gezi-gözlem, öykü tamamlama etkinliklerine ilgi göstermediklerini, grup çalışmaları, röportaj ve proje etkinliklerinde kendilerine çok güven duymadıklarını, TDA etkinliği ile genel olarak etkinliklere karşı ilgili oldukları ve değer verdikleri sonucu çıkarılabilir.

Tablo 3

Sosyal Bilgiler Yapılandırmacı Etkinliklere Yönelik Tutumlardan “Uygulama” Boyutuna İlişkin Bulgular

İfadeler	FY	1	2	3	4	5	B	X	Sonuç
18. Gezi gözlem etkinlikleri ile öğrenmek daha eğlencelidir.	,51	f 6 % 2,3	12 4,5	29 10,9	62 23,3	152 57,1	5 1,9	4,22	K
19. Gezi gözlem etkinliklerine gönüllü katılıyorum.	,42	f 11 % 4,1	14 5,3	32 12,0	66 24,8	134 50,4	9 3,4	4,01	K
20. Gezi gözlem etkinlikleri ile kendi araştırma becerilerimi geliştiririm.	,55	f 7 % 2,6	14 5,3	33 12,4	72 27,1	136 51,1	4 1,5	4,14	K
21. Gezi gözlem yoluyla iyi bir gözlemci olarak gerekli bilgileri öğrenmeye özen gösteririm.	,60	f 6 % 2,3	10 3,8	33 12,4	85 32,0	128 48,1	4 1,5	4,15	K
26. Kavram haritalarıyla öğrendiklerimi pekiştiririm.	,31	f 9 % 3,4	23 8,6	36 13,5	76 28,6	113 42,5	9 3,4	3,87	K
29. Tablo içeren etkinlikler ile bireysel olarak öğrendiklerimi karşılaştırırım.	,38	f 8 % 3,0	15 5,6	49 18,4	86 32,3	103 38,7	5 1,9	3,92	K

FY: Faktör Yüklü TK: Tamamen Katılıyorum K: Katılıyorum KR: Kararsızım KM: Katılmıyorum HK:Hiç katılmıyorum

Tablo 3’te belirtildiği gibi “Uygulama” boyutunda verilen cevapların 6’sı da “katılıyorum” olarak bulunmuştur. Tutum Ölçeğinde yer alan 18 numaralı “Gezi gözlem etkinlikleri ile öğrenmek daha eğlencelidir.” maddesine %23,3’ü “katılıyorum” cevabını vermiştir; ancak, öğrencilerin bu maddeye verdiği yanıtların ortalaması incelendiğinde 4,22’lik ortalama ile “tamamen katılıyorum” aralığına denk gelmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin uygulama yaparak öğrenmeyi önemsedikleri söylenebilir. İki boyutlu görselleri (tablo, kavram haritası vb) içeren etkinlikler

ile gezi- gözlem etkinlikleri sayesinde kendi araştırma becerilerini geliştirdiklerini düşündükleri için uygulama boyutuna uygun olarak öğrencilerin kendi araştırma becerilerini geliştirdikleri ve kendi öğrenmelerini karşıladıkları söylenebilir. Elde edilen bulguların gezi-gözlem etkinlikleri açısından ilgi boyutu ile çelişkili olduğu saptanmıştır. Bu da öğrencilerin ilgi gösterdikleri zaman gezi-gözlem etkinliğinin faydalarını hissettikleri ve bu etkinliği uygulamaya değer verdikleri düşünülebilir.

Tablo 4

Sosyal Bilgiler Yapılandırmacı Etkinliklere Yönelik Tutumlardan “Güven” Boyutuna İlişkin Bulgular

İfadeler	FY	1	2	3	4	5	B	X	Sonuç	
39. Röportaj yaparken gerekli bilgileri öğrenmeye özen gösteririm.	,43	f	4	9	15	66	166	6	4,36	K
		%	1,5	3,4	5,6	24,8	62,4	2,3		
40. Röportaj yapacağım konu hakkında gerekli bilgileri toplarım.	,65	f	7	8	27	56	162	6	4,27	K
		%	2,6	3,0	10,2	21,1	60,9	2,3		
41. Proje ödevlerini gerçekleştirirken çevrem ile kuarım.	,53	f	5	15	28	91	123	4	4,12	K
		%	1,9	5,6	10,5	34,2	46,2	1,5		
43. Proje ödevlerini başarı ile tamamladığımda kendime güvenim artar.	,48	f	1	10	25	50	176	4	4,42	K
		%	,4	3,8	9,4	18,8	66,2	1,5		
53. Karikatür içeren soruları severek yaparım.	,55	f	7	10	28	63	152	6	4,22	K
		%	2,6	3,8	10,5	23,7	57,1	2,3		

FY: Faktör Yüğü TK: Tamamen Katılıyorum K: Katılıyorum KR: Kararsızım KM: Katılmıyorum HK:Hiç katılmıyorum

Tablo 4’te de görüldüğü gibi “Güven” boyutunda yer alan maddelere verilen cevapların 5’i de “katılıyorum” olarak bulunmuştur. Tutum ölçeğinde yer alan 41 numaralı “Proje ödevlerini gerçekleştirirken çevrem ile iletişim kuarım.” maddesi dışında kalan 3. boyuta ait maddelerin tamamına “katılıyorum” cevabı verilmiştir. Ancak, öğrencilerin bu maddeye verdiği yanıtların ortalaması incelendiğinde “39. Röportaj yaparken gerekli bilgileri öğrenmeye özen gösteririm.” maddesi “4,36”lık ortalama “tamamen katılıyorum” aralığına denk gelmektedir. Aynı şekilde, “40. Röportaj yapacağım konu hakkında gerekli bilgileri toplarım.” maddesi “4,27”lik ortalama; “43. Proje ödevlerini başarı ile tamamladığımda kendime güvenim artar.” maddesi “4,42”lik ortalama; “53. Karikatür içeren soruları severek yaparım.” maddesi ise “4,22” lik ortalama ile “tamamen katılıyorum” aralığına denk gelmektedir. Bu boyutta röportaj, proje ve karikatür etkinliklerini gerçekleştirirken gerekli girişim becerilerini göstermenin öğrencilerde başarı ve beraberinde güven duygusunu getirdiği söylenebilir.

Tablo 5
Cinsiyet İçin Yapılan testi Sonuçları

Madde Türleri	Cinsiyet	N	X	SS	T	P
İlgiye yönelik tutum	Kız	151	65,56	16,66	3,66	,000
	Erkek	115	57,53	18,94		
Uygulamaya yönelik tutum	Kız	151	79,80	18,95	3,17	,002
	Erkek	115	72,06	20,67		
Güvene yönelik tutum	Kız	151	86,92	18,50	4,69	,000
	Erkek	115	75,69	20,32		

Tablo 5’te görüldüğü gibi tutum ölçeğinde ki maddelere verilen yanıtların okul türüne göre bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan testi sonuçlarına göre; ölçeğin ilgi, uygulama ve güven ifadelerinin yer aldığı alt boyutlarında, cinsiyet açısından ortalamalar arasındaki fark kız öğrenciler lehine anlamlıdır($p < .05$)

Tablo 6
Okul Türü (devlet okulu ve özel okul) İçin Yapılan testi Sonuçları

Madde Türleri	Okul türü	N	X	SS	T	P
İlgiye yönelik tutum	Devlet okulu	171	64,27	16,63	2,67	0,008
	Özel okul	95	58,15	19,95		
Uygulamaya yönelik tutum	Devlet okulu	171	77,53	20,87	1,17	0,24
	Özel okul	95	74,51	18,42		
Güvene yönelik tutum	Devlet okulu	171	83,83	18,9	1,93	0,054
	Özel okul	95	78,89	21,73		

Tablo 6’da da görüldüğü gibi tutum ölçeğindeki maddelere verilen yanıtların okul türüne göre bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan testi sonuçlarına göre; ölçeğin ilgi boyutunda yer alan ifadelerden elde edilen ortalamalar arasındaki fark devlet okulunda öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlıdır($p < .05$) Ancak, ölçeğin uygulama ve güvene boyutuna yönelik tutumların toplandığı maddelerden elde edilen ortalamalar arasındaki fark anlamsızdır ($p > .05$).

Tablo 7*Okulların Bulunduğu Yerleşim Birimleri İçin Yapılan testi Sonuçları*

Madde Türleri	Yerleşim birimi	N	X	SS	T	P
İlgiye Yönelik tutum	Kent	162	2,86	18,27	0,863	,389
	Kırsal bölge	104	60,89	17,82		
Uygulamaya yönelik tutum	Kent	162	78,57	17,77	2,16	0,031
	Kırsal bölge	104	73,15	22,86		
Güvene Yönelik tutum	Kent	162	81,97	21,83	0,094	0,926
	Kırsal bölge	104	82,21	17,03		

Tablo 7'ye göre; ölçeğin ilgi, uygulama ve güvene boyutuna yönelik tutumların toplandığı maddelerden elde edilen ortalamalar arasındaki fark okulun bulunduğu yerleşim birimi açısından anlamsızdır ($p > .05$). Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yapılan etkinliklere yönelik tutumlarının belirlenmesinde okulun bulunduğu yerleşim birimi önemli bir etken değildir.

Tablo 8*Sınıf Seviyeleri (4. ve 5. sınıf) 'ne ilişkin T-Testi Sonuçları*

Madde Türleri	Sınıf Seviyeleri	N	X	SS	T	P
İlgiye Yönelik Tutum	4. sınıf	132	29,38	18,90	,711	,478
	5.sınıf	134	25,50	25,50		
Uygulamaya Yönelik Tutum	4. sınıf	132	18,59	18,59	,436	,663
	5.sınıf	134	21,45	21,45		
Güvene Yönelik tutum	4. sınıf	132	19,15	19,15	,715	,475
	5.sınıf	13	20,95	20,95		

Tablo 8'de de ifade edildiği gibi, ölçeğin ilgi, uygulama ve güvene boyutuna yönelik tutumların toplandığı maddelerden elde edilen ortalamalar arasındaki fark sınıf seviyeleri açısından anlamsızdır ($p > .05$). Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yapılan etkinliklere yönelik tutumlarının belirlenmesinde öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar önemli bir etken değildir.

IV. TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan araştırmalar, okul öğrenmelerinde bir derse karşı ilginin bu dersteki öğrenmeleri beklendiği gibi olumlu yönde artırdığını göstermektedir. Bununla beraber, bir derse karşı olumlu tutum, ilgiye göre, daha belirleyici, yani güçlü ve kararlı

bir duyuşsal bağı ifade etmektedir. Buna paralel olarak, bir derse karşı olumlu tutum, bu dersteeki öğrenme düzeyini, ilgi duymaya göre daha fazla etkilemektedir (Öztürk ve Baysal, 1998). Tutum tek boyutlu bir bileşen olmadığından Sosyal Bilgiler dersi yapılandırmacı etkinliklere yönelik tutum ölçeğı, ağırlıklı olarak tutumun alt boyutları olan ilgi, uygulama, güven boyutlarını; bunun yanında kısmen merak ve bağımsızlık boyutlarını ölçmüştür.

Birinci boyutta Sosyal Bilgiler dersi için kullanılan yapılandırmacı etkinliklerden öz ve grup değerlendirme formu, öykü oluşturma, röportaj, tanılayıcı dallanmış ağaç, internet ve karikatür'e ilişkin tutumlar toplanmıştır. Tutumun alt boyutunun ağırlıklı olarak ilgi, bunun yanında uygulama ve güven olduğu düşünölmüştür. Öğrenci dönütleri ele alınarak faktörler incelenmiştir.

Birinci faktör genel olarak incelenecek olursa, öğrencilerin bu faktörde yer alan öz değerlendirme formu öykü tamamlama etkinliklerinde kahramanların yaşadığı olayları anlamaya çalışmayı sıkıcı buldukları, Grup değerlendirme formları ile yapılan eleştirileri dikkate almadıkları, internette araştırma yapmayı sevmadıkları, öğrencilerin genel olarak gezi gözlem etkinliklerinin öğretici olmadığını düşündükleri, röportaj sırasında başkaları ile görüşme yapmaktan çekindikleri söylenebilir.

Yine bu faktöre ilişkin incelemelere devam edildiğinde öğrencilerin proje ödevlerini yaparken sonuca ulaşma ve gereken girişimleri gerçekleştirme konusunda cesaretli olmadıkları, karikatür kullanımının gerekli olup olmadığı konusunda net bir düşüncede olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın ders kitabındaki etkinliklerin sayısını fazla bulmadıkları ve son olarak tanılayıcı dallanmış ağaç etkinliğindeki kavramlar arasında bağlantı kurmaktan hoşlandıkları yorumları yapılabilir.

İkinci boyutta, Sosyal Bilgiler dersi için kullanılan yapılandırmacı etkinliklerden gezi-gözlem etkinlikleri, kavram haritaları, tablo içeren etkinliklere ilişkin tutumlar toplanmıştır. Tutumun alt boyutunun ağırlıklı olarak uygulama, bunun yanında da bağımsızlık olduğu düşünölmüştür.

Bu boyutta incelenen Kavram Haritalarının öğrencilerin; öğrendiklerini pekiştirdikleri, Tablo içeren etkinlikler ile bireysel olarak öğrendiklerini karşılaştırdıklarını ve kendilerini diğere bir anlamda değerlendirdikleri sonucuna varılabilir.

Üçüncü boyutta Sosyal Bilgiler dersi için kullanılan yapılandırmacı etkinliklerden proje ve röportaja ilişkin tutumlar toplanmıştır. Tutumun alt boyutunun ağırlıklı olarak güven olduğu düşünölmüştür.

Bu boyutta elde edilen sonuçlar incelendiğinde ise, öğrencilerin röportaj sırasında gerekli bilgileri öğrenme konusunda özenli davrandıkları, proje ödevlerini gerçekleştirirken çevreleriyle iletişim kurma ve gerekli araştırmaları yapıp başarılı olmanın, kendilerine olan güvenlerini artırdığı, karikatür içeren etkinlikleri sevdikleri söylenebilir.

Ancak birinci boyuttaki gezi-gözlem etkinliklerinin öğretici olmadığı ve öğrencilerin bu etkinliklere zaman ayırmak istemediği sonucu ile ikinci boyutta yer alan gezi-gözlem etkinliklerinin daha eğlenceli olduğu, bu etkinlikler sırasında öğrencilerin gerekli bilgileri öğrenme konusunda istekli oldukları ve gezi-gözlem etkinliklerinin gözlem becerilerini geliştirdikleri çıkarımları göze çarpmaktadır. Burada öğrencilerin genel olarak okulda uygulanan etkinliklere ilgi göstermemelerinin nedeni olarak etkinliği eğlenceli buldukları fakat zaman ayırmak istemedikleri, öğretici olmadığı düşüncesine kapılabildikleri düşünülebilir.

Yapılandırmacılık bu teorilerin çoğu için epistemolojik çerçeve sunarken, kendi kendine değil psikolojik faktörleri bilerek açıklama yapar (Airasian, W. P., Walsh, M. E., Kappan, P. D. (1997). Elde edilen bu sonuca göre tutarsızlığın nedeni okul yaşantıları olabileceği gibi psikolojik süreçlerle de ilgili olabilir.

Son olarak araştırmadan elde edilen bulgular başka çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Yanpar (2004)'nin yapmış olduğu "*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Oluşturmacı Yaklaşım Sonucunda Ortaya Çıkan Öğrenen Çalışmalarının Değerlendirilmesi*" adlı çalışmasında yer alan "Kavram Haritaları"na ilişkin bulgular ile ölçekte yer alan kavram haritası ile ilgili maddeye ait bulgular benzer sonuçlar vermiştir. Aynı şekilde Çetin (2005)'in "*Yeni İlköğretim Programı Uygulamaları*" adlı çalışmasında devlet okulları ile özel okullar arasındaki tutum sonuçları, ölçeğin belirlediği tutum sonuçları ile paralellik göstermiştir. Yiğittir S. ve Öcal (2007) 'nin yapmış olduğu "*İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*" adlı çalışmada Öz değerlendirme formuna ait bulgular ile ölçekte Öz değerlendirme Formuna ait bulgular da benzer sonuçlar vermiştir.

Kamber (2007)'nin yapmış olduğu "*2005-2006 Yeni Öğretim Programında Sosyal Bilgiler Ders Etkinliklerinin Uygulanabilirliğinin İncelenmesi*" adlı çalışmasında sosyal grup çalışmalarının seviyesi düşük öğrencileri pasifleştirdiği ifadesi ile grup çalışmalarında sorumluluk almanın öğrencileri huzursuz ettiği görüşü benzerlik göstermektedir.

Oh&Yager (2004)'in "*Yapılandırmacı Bilim Sınıfı Geliştirme ve Öğrencilerin Bilim Öğrenmeye Yönelik Tutumlarındaki Değişiklik*" adlı çalışmalarında pozitif öğrenci tutumlarının yapılandırmacı sınıflarda arttığını dile getirmişlerdir. Mazman

(2007), “Sosyal Bilgiler eğitiminde Gezi-Gözlem Metodunun Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma” adlı çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem metodunun öğrencilerin derslerdeki başarılarını artıracığı yönünde faydalı bir metod olarak gördüklerini ifade etmiştir.

Keogh & Naylor (2010), “*Kavram Karikatürleri, Öğretim ve Bilim Öğrenme Üzerine Bir Değerlendirme*” adlı çalışmalarında karikatürlerden sorumlu olan öğretmenin ve öğrenenin tutumlarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Akdağ (2009)’ın öğretmenlerle gerçekleştirdiği “*İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Açısından Uygulama Dönütleri*” adlı çalışmasında ders işleniş esnasında bazı etkinliklerin öğrenci seviyesinin üstünde olduğu ve etkinlikler için ders süresinin yetmediğine yönelik görüşleri ile araştırmadan elde edilen, öğrencilerin sürenin yeterli olduğu biçiminde elde edilen öğrenci-öğretmen görüşleri çelişmektedir.

Ayva (2010)’un öğrencilerle gerçekleştirdiği “*Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Öğretme Süreci İle İlgili Öğrenci Görüşleri*” adlı çalışmasında gezi-gözlem etkinliklerinin akademik başarı ve derse karşı öğrencilerin olumlu tutum gelişimine katkı sağladığı ve öğrencilerin gezi sayılarının artırılmasına yönelik düşüncelerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle bakıldığında araştırmanın birinci boyutundan elde edilen gezi gözlem etkinliğinin öğretici olmadığı sonucu ile Ayva (2010)’un araştırması çelişmektedir. Yine Ayva (2010)’un araştırmasında öğrencilerin drama, tiyatro, karikatür çizimi gibi aktif öğrenme yöntemleriyle çalışmaktan mutluluk duyduğu ve derse karşı olumlu tutumlar geliştirdiği, özellikle görsel öğelerle teknolojik araçlardan yararlandığında daha iyi öğrendiği bulgusuyla bu araştırmadan çıkan öğrencilerin karikatür içeren etkinlikleri sevdiği bulgusu birbiriyle örtüşmektedir.

Sonuç olarak, öğrenciler açısından Öz Değerlendirme Formu, Grup Değerlendirme Formu, internet araştırmaları, öykü tamamlama etkinlikleri ilgi çekici etkinlikler değilken, Tanılayıcı Dallanmış Ağaç ilgi çekici bir etkinliktir. İki boyutlu görselleri içeren etkinlikler ve gezi-gözlem etkinlikleri öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirmektedir. Röportaj, proje ve karikatür etkinlikleri girişimcilik becerileri, başarı ve beraberinde güven duygusunu gelişimine katkı sağlamaktadır. Kız öğrenciler yapılandırmacı etkinliklere erkek öğrencilerden daha fazla ilgi duymakta, erkek öğrenciler uygulama yaparak öğrenmeyi kızlardan daha çok tercih etmekte ve kendilerine güven duymaktadır. Ayrıca, devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin ilgileri özel okulda öğrenim gören öğrencilerin ilgilerinden fazladır.

ÖNERİLER

Araştırma sonucunda yapılandırmacı etkinliklerden Tanılayıcı Dallanmış Ağaç'a ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları hatta bazı öğretmenlerinde bu teknikten haberdar olmadıkları görülmüştür. Bu tekniğin eğitimde uygulanabilirliğini artırmak amacıyla öğretmen ve öğrencilerin yeterli bilgiye sahip olmaları sağlanabilir. Bunun içinse yapılandırmacı etkinliklerin uygulanmasına yönelik etkinlik materyalleri öğretmenlere örnek olarak sunulabilir.

Etkinliklerin sıkıcı olarak algılanmasını önleyen teşvik edici çalışmalar ile öğrenciler; bu etkinliklere daha fazla zaman ayırmaları konusunda bilinçlendirilebilir. Ders programlarının ve konu yetiştirme kaygısının yük gibi hissedilmeyeceği düşüncesi öğretmenlere aşılacak etkinliklerin uygulanma sayısının artması gerektiğini anlatan sunumlar yapılabilir. Öğrencilere ders dışı zamanda onların dikkatini çekecek, birlikte eğlenerek yapabilecekleri proje ve performans görevleri, araştırma ödevleri verilebilir. Ayrıca, etkinlikler; onları gelecek yaşamlarında da kendilerine güvenen bireyler haline getirmeye yönelik (onların aktif olarak katılımını sağlayan ve girişimcilik becerilerini gerektiren) yaşantılar olarak eğitim-öğretim aracılığıyla gerçekleştirilebilir.

Araştırmacılar diğer çalışmalarla çelişki bulunan aşağıdaki sorulara cevap arayarak araştırma yapabilirler;

- Yapılandırmacı etkinlikler için programda ayrılan süre yeterli midir?
- Gezi-gözlem etkinliklerinin başarıya etkisi nedir ve bu etkinliklere yönelik tutumlar nelerdir?
- Karikatür kullanımının gerekliliğine ilişkin düşünceler ile karikatür etkinliklerine yönelik tutumlar arasındaki ilişki nedir?

KAYNAKÇA

- Airasian, W. P., Walsh, M. E., Kappan, P. D. (1997). “Constructivist cautions”, “**Constructivist Cautions Journal article**”. Vol:78. (<http://www.questia.com/googleScholar.qst;jsessionid=LY1Q6h3KXBhnhYnVkQKvrL1MDyNNtMcgvTSLjFpL2kLvbsQQ7dxT!-1554890912!-508003271?docId=5001516069> internet adresinden 20.01.2010 tarihinde alınmıştır.
- Akdağ H. (2009). “İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Açısından Uygulama Dönütleri”. **Selçuk Üniversitesi. Ahmet Keleşoğlu. Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı 28, Sayfa 273 -292. <http://www.egitim.selcuk.edu.tr/index.php> internet adresinden 29.02. 2009 tarihinde alınmıştır.
- Ayva, Ö. (2010). Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Öğretme Süreci İle İlgili Öğrenci Görüşleri. **International Conference on New Trends in Education and Their Implications**. 11-13 November, 2010 Antalya. <http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/58.pdf> internet adresinden 10.03.2011 tarihinde alınmıştır.
- Bahar, M. ve diğerleri(2008). **Geleneksel-Alternatif Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara. Pegem Akademi yayıncılık
- Brenda Keogh & Stuart Naylor (1999). Concept Cartoons, Teaching and Learning in Science: An Evaluation. **International Journal of Science Education**. 21(4),431-446
- Büyüköztürk, Ş.(2009). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Çetin, B.(2009).Yeni İlköğretim Programı Uygulamaları Hakkında İlköğretim 4.ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Görüşleri. **Kastamonu Eğitim Dergisi**. Cilt17. No:2 (487-502) http://www.kefdergi.com/pdf/cilt17_no2_2009mayis/17_9.pdf internet adresinden 07.12.2009 tarihinde alınmıştır.
- Erden, M. (1998). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. İstanbul: Alkım Yayıncılık
- Ersoy, F. ve Kaya, E. (2008).Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Ders Öğretim İlişkin Programına Yaklaşımları. **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** Cilt:8. Sayı1. (285–300). http://www.anadolu.edu.tr/arastirma/hakemli_dergiler/sosyal_bilimler /pdf/2008-1/2008_01_17.pdf internet adresinden 07.12.2009 tarihinde alınmıştır.
- Fer, S. ve Cırık, İ. (2007). **Kuramdan Uygulamaya Yapılandırmacı Öğrenme**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Gömlüksiz, N. ve Kan Ü. A. (2007). Yeni İlköğretim Programlarının Dayandığı Temel İlke ve Yaklaşımlar. **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları** (60-66) web.

firat.edu.tr/.../10%20Yeni%20İlköğretim%20Programları-Nuri%20Gömleksiz%20ödendi--7%20syf--60-66.doc internet adresinden 28.01.2010 tarihinde alınmıştır.

Gülcan, G., M, Bayram, Ö., Kılıç, Z., Karakaya, F., M., Midilli, A., (2010). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı**. Ankara. Koza Yayıncılık.

İkiel, C. ve Duman, B.(2002). Yapıcı Öğrenme Kuramına Göre Sosyal Bilgiler Öğretimi. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. Cilt: 12, Sayı: 2, Sayfa: 245-262 <http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt12/sayi2/245-262.pdf> adresinden 12.02.2010 tarihinde alınmıştır.

Kamber, T. (2007). 2005-2006 Yeni Öğretim Programında Sosyal Bilgiler Ders Etkinliklerinin Uygulanabilirliğinin İncelenmesi. **Anadolu Üniversitesi, VI.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu**. Eskişehir. 147-151

Karadağ, E.,Deniz, S.,Korkmaz,T.,Deniz,G.(2008).Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı: Sınıf Öğretmenleri Görüşleri Kapsamında Bir Araştırma. **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**,cilt 21, XXI(2), 383-402. [http://kutuphane.uludag.edu.tr/PDF/egitim/htmpdf/2008-21\(2\)/M10.pdf](http://kutuphane.uludag.edu.tr/PDF/egitim/htmpdf/2008-21(2)/M10.pdf) internet adresinden 26.01.2010 tarihinde alınmıştır.

Karasar, N.(2009). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayınları

Kılıç, E.(2008). Öğrenen Örgütlerde Akran Değerlendirmesi. **İlköğretmen Eğitimci Dergisi**. Sayı: 19

Mazman (2007), “Sosyal Bilgiler eğitiminde Gezi-Gözlem Metodunun Uygulanmasına İlişkin Bir

Araştırma. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Tokat

MEB. (2005). **İlköğretim 1.-5. sınıf Programları Tanıtım El Kitabı**. Ankara: Devlet Kitapları. Müdürlüğü. Basımevi.

Oh, S., P., &Yager, R., E. (2004). Development of Constructivist Science Classrooms and Changes in Student Attitudes Toward Science Learning. **Science Education International**. 15(2), 105-113

Özdamar, K. (1997). **Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi**. Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Özden,Y.(2003).**Öğrenme ve Öğretme**.Ankara:PegemA Yayıncılık

Öztürk, C. ve Baysal, N. (1998).İlköğretim 4-5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumu.**Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/> internet adresinden 07.12. 2009 tarihinde alınmıştır.

- Savaş, B.(2009).Yapılandırmacı Öğrenme, Kaya,A.(ed), **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Senemoğlu, N. (2009). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Şaşan, H. (2002). Yapılandırmacı Öğrenme. **Yaşadıkça Eğitim**. 74-75:49-52 <http://talimterbiye.mebnet.net/ogrenci%20merkezli%20egitim/yapilandirmaciogrenme.pdf> internet adresinden 28.01.2010 tarihinde alınmıştır.
- Tay, B. ve diğerleri.(t.y.) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımları Hakkındaki Bilişsel Farkındalık Düzeyleri <http://oc.eab.org.tr/egtconf/pdfkitap/pdf/598.pdf> internet adresinden 07.12.2009 tarihinde alınmıştır.
- Tekindal, S. ve diğerleri(2003). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Tüysüz, S., (2010). **Sosyal Bilgiler 4 Öğretmen Kılavuz Kitabı**. Tuna Yayıncılık (Bas. Tar: 2012). Ankara
- Yanpar, Ş. T. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Oluşturmacı Yaklaşım Sonucunda Ortaya Çıkan Öğrenen Çalışmalarının Değerlendirilmesi. **İnönü Üniversitesi Eğitim Fak., XIII. Ulusal Eğitim Kurultayı**. <http://www.pegema.net/dosya/dokuman/261.pdf> internet adresinden 07.12.2009 tarihinde alınmıştır.
- Yetkin, D. ve Daşcan, Ö.(2006).**Son Değişiklerle İlköğretim Programı**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yiğittir, S. ve Öcal, A. (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Kırıkkale Örneği). **Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt:8. Sayı:1. Sayfa: 51-61 http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt8Sayi1/JKEF_8_1_2007_51_61.pdf internet adresinden 07.12.2009 tarihinde alınmıştır.
- Yurdakul, B.(2008). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Sosyal- Bilişsel Bağlamda Bilgiyi Oluşturmaya Katkısı. **Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**. **Cilt:11,Sayı:20** <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c11s20/makale/c11s20m4.pdf>. internet adresinden 28.01.2010 tarihinde alınmıştır.